

Міністерство внутрішніх справ України
Національна академія Національної гвардії України
Кафедра психології та педагогіки гуманітарного факультету

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Тези доповідей

II Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Харків, 28 травня 2021 р.)

Харків
2021

УДК 159.9:378:355/359-351.74

Соціально-психологічне забезпечення діяльності сил безпеки та оборони України : тези доп. II Всеукр. наук.-практ. конф., 28 травня 2021 р. Харків: НА НГУ. 2021. 274 с.

У збірнику представлено наукові доповіді та повідомлення, в яких узагальнено досвід здійснення соціально-психологічного забезпечення професійної діяльності сил безпеки та оборони України.

Публікується за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціально-психологічне забезпечення діяльності сил безпеки та оборони України», проведення якої організовано Національною академією Національної гвардії України (28 травня 2021 року).

Матеріали конференції будуть корисними науковцям, викладачам вищих навчальних закладів, психологам-практикам, керівникам і працівникам силових структур.

Доповіді відтворені безпосередньо з авторських оригіналів з незначними коректорськими правками. За достовірність представлених матеріалів відповідальність несуть автори.

Секція 3
ПСИХОЛОГІЧНЕ СУПРОВОДЖЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ
БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

БАРЧІ БЕАТА ВАСИЛІВНА,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології,

Мукачівський державний університет

**ПСИХОЛОГІЧНЕ СУПРОВОДЖЕННЯ ОСІБ,
ЩО ВТРАТИЛИ РОБОТУ**

Зростання рівня безробіття є однією із головних ознак кризи в Україні, яке поглиблюється через ситуацію із карантинними заходами, які запроваджені для протидії поширенню пандемії коронавірусу COVID-19. «Корона криза» змінила життя всіх без винятку, безробітними стали як представники інтелектуальної праці, так і найпростіших професій [2]. Однією з важливих форм роботи центрів зайнятості є надання психологічної допомоги, а саме, психологічного супроводу для осіб, що втратили роботу.

У пошуках нових форм надання психологічної допомоги, сучасна психологічна наука розвиває так звану «парадигму супроводження». Беручи до уваги той факт, що сучасна людина є залученою у різноманітні соціальні та культурні зв'язки, у різні соціальні реальності, психологічне супроводження стає певним соціальним контекстом спільної роботи психолога та особи за запитом, певним спільним полем психологічної взаємодії, що може розглядатися як один з видів практики, яка включає як соціальний, так особистісний контекст.

Говорячи про практику супроводження як практичну діяльність психолога, розуміючи при цьому поняття «практики» як ключове, практика супроводження для психолога постає у вигляді практичної дії, надання психологічної допомоги, як соціальна взаємодія з різними учасниками психологічного супроводження. Психологічне супроводження має вигляд дискурсивної дії, що включає комунікативні практики в яких формуються певні значення, смисли, цінності, що фіксуються у мовленнєвих практиках. Процес супроводження має певні стадії, а саме: проведення кваліфікованої діагностики суті проблеми, її історії; інформаційний пошук методів,

служб і спеціалістів, які можуть допомогти вирішити проблему; обговорення можливих варіантів рішення проблеми зі всіма зацікавленими людьми і вибір найбільш доцільних шляхів вирішення. Надання первинної допомоги на початкових етапах реалізації плану, оскільки перші кроки є найбільш складними.

Основними етапами процесу супроводження можна вважати наступні: діагностичний, пошуковий, консультативно-проективний, діяльнісний, рефлексивний. Особливу роль психологічний супровід відіграє при повторному виборі професії особами, які втратили роботу. У широкому розумінні психологічна допомога є системою психологічних впливів, націлених на створення позитивної мотивації, самовизначення та самореалізації, формуванні асертивної поведінки у повторному виборі професії з метою запобігання соціальної й професійної деформації особистості.

У ході такої допомоги і підтримки здійснюються: вивчення, формування, розвиток і корекція особистісних утворень, задіяних у виборі професії безробітними. При цьому формується орієнтаційне та інформаційне поле розвитку, робиться пріоритет на внутрішній потенціал суб'єкта, його право самостійно здійснювати вибір та нести за нього відповідальність.

М. Мушкевич [2] аналізуючи основні підходи до поняття «психологічний супровід» виділяє основні тенденції: психологічний супровід як система професійної діяльності психолога, спрямована на усвідомлення соціально-психологічних умов для успішного навчання і психологічного розвитку дитини в ситуаціях шкільної взаємодії; психологічний супровід, як мультидисциплінарний метод, забезпечує єдність зусиль педагогів, психологів, соціальних і медичних працівників та ін., і полягає у формуванні орієнтаційного поля розвитку, де відповідальність за діяльність несе здебільшого сам суб'єкт; психологічний супровід як позиція психолога по відношенню до суб'єктів взаємодії, де основними принципами роботи є включення, участь, забезпечення.

Одним з важливих завдань сучасної психології є знаходження таких програм, які б збільшували рівень свідомості, що передбачає роботу з когнітивними аспектами осіб, що втратили роботу.

При формування відповідальності та ініціативності у безробітних осіб, як однієї з форм активності, необхідно враховувати те, що відповідальність може мати різні прояви. Відповідальність формального типу, яка проявляється у вигляді обов'язку, залежить від зовнішнього впливу та знижує ініціативу безробітного, що

призводить до зниження суб'єктності. Орієнтація на зовнішній успіх знижує відповідальність, а інколи вона зникає взагалі.

Специфіка надання психологічної допомоги безробітним особам полягає у тому, що допомога надається людині, яка є активним діячем, суб'єкту рішення визначених власних проблем, психологічна допомога спрямована не стільки на результат, скільки на сприяння розвитку суб'єкта рішення проблем, розвиток безробітного визначається як основна цінність психологічного супроводження.

Відповідальність безробітного може проходити декілька стадій розвитку, від зони актуального розвитку до зони найближчого розвитку, від формальних форм відповідальності до суб'єкта прийняття відповідальності та суб'єкта спроможного втілювати прийняті рішення у життя. У процесі психологічного супроводження безробітній набуває досвіду аналізувати проблемні ситуації, визначати мету, формувати адекватний вибір, знаходити причини, аналізувати способи власних дій.

Завданнями психологічного супроводження осіб, які втратили роботу стають, насамперед, формування самостійності, ініціативності, відповідальності та соціально-активної поведінки, здатність, з одного боку, вміти адаптуватися до складних, нових, невизначених умов, використовуючи пристосувальні форми поведінки, з іншого. Дуже важливо навчити безробітного використовувати активні копінгстратегії, що передбачає наявність вмінь самостійно приймати рішення, втілювати їх в життя та відповідати за них, мати активну громадянську позицію, проводити контроль та самоконтроль, вчасно вміти змінити вектор діяльності [1].

Список бібліографічних посилань

1. Korniienko I., Barchi B. Enriching the coping behaviour repertoire and motivation of the unemployed using metaphors. *International journal of scientific & Technology research : міжнародний журнал*. Індія, 2020. Volume 9. Issue 04. P. 1416-1422.

2. Korniienko I. O., Barchi B. V. Perception of Unemployment Reasons during Coronavirus Lockdown in Ukraine. *Journal of intellectual disability - diagnosis and treatment*. Ontario, Canada, 2020. Volume 8, Issue 3. P. 527-537.

3. Мушкевич М. І. Поняття супроводу у сучасній психологічній науці. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України: Проблеми загальної та педагогічної психології* / за ред. акад. С. Д. Максименка. К.: 2011. Т. XIII, ч. 1. С. 287-294.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>